

Liite 16. Kymenlaakson seurantaraportti kevät 2024

Tämä hyvinvointialuekohtainen seurantaraportti on osa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman kansallista hyötytavoitteiden arviointia (Koivisto & Muurinen 2024). Hyvinvointialuekohtaisessa raportissa kuvataan THL:n tilastotietokannoista kootut aluekohtaiset mittaritiedot sekä erikseen kerätyn kyselyn ja psykososiaalisten menetelmien käyttöönottoa koskevan hankesalkkuraportoinnin tulokset. Lisäksi hyödynnetään hankkeiden oma-arviointeja, joista käytetään myös suoria lainauksia. Hyvinvointialuekohtainen raportti kuvaa muutosta alueella mittareiden avulla, mutta ei sisällä tulkintaa siitä, missä määrin toteutetut kehittämistoimet ovat osaltaan generoineet muutosta. Kansallisessa hyötytavoitteiden arvioinnin raportissa tehdään muutosta koskevia tulkintoja koko maan tasolla.

[Pääraportti ja muiden alueiden seurantaraportit](#)

Kymenlaakso

Juha Koivisto & Heidi Muurinen, THL

Kymenlaakson sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeen tavoitteena oli, että hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyskeskuksessa pääsee tarvitsemiensa palveluiden piiriin yhdellä kontaktilla. Palvelujärjestelmässä on kykyä tunnistaa henkilöitä, joiden palvelujen tarve voi kasvaa ja työntekijöillä on välineet, joilla näitä henkilöitä pystytään auttamaan. Perhekeskukset toimivat tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksen sateenvarjon alla toteuttaen vahvaa perhekeskustoimintamallin mukaista monialaista, kumppanuuteen perustuvaa verkostoyhteistyötä kuntien, seurakuntien, järjestöjen ja muiden viranomaisten kanssa. Tavoitteena oli asiakkaita palveleva, tehokas, monialaisuutta tukeva, yhteensovitettu ja tavoitteellisesti toimiva palvelurakenne. Tavoitteena oli lisäksi etäpalveluiden merkittävä käyttöasteen nousu. Tavoitteena oli palvella asiakkaita asiakassegmenttien mukaan tulevaisuuden sote-keskuksissa ja ohjata etäpalveluiden piiriin se asiakassegmentti, jonka hoito tai palvelu on etänä hoidettavissa.

Kymenlaakson hankkeen jokaisen työpaketin kohdalla integraatio ja monialaisen työn kehittäminen, digitaalisten toimintamallien kehittäminen sekä tavoitteellinen johtaminen ja sen kehittäminen olivat keskeisiä kehityskohteita. Palveluiden saavutettavuuden parantaminen oli yhteistä kaikille työpaketeille. Työpaketit olivat seuraavat: 1) työn murros terveysasemien vastaanottoinnassa ja suun terveydenhuollossa, 2) psykososiaalista tukea perustasolla, 3) sosiaalityön rooli sote-keskuksissa, 4) kuntoutus tukemassa väestön toimintakyvyn säilymistä ja itsenäistä selviytymisestä, ja 5) perhekeskus tulevaisuuden sote-keskuksissa.

Kuviossa 1 on mallinnettu Kymenlaakson tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus. Sote-keskus-konsepti oli Kymenlaaksossa syksyllä määritelty ja toimeenpantu osaksi hyvinvointialueen palvelutoimintaa.

Kuvio 1. Kymenlaakson tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus

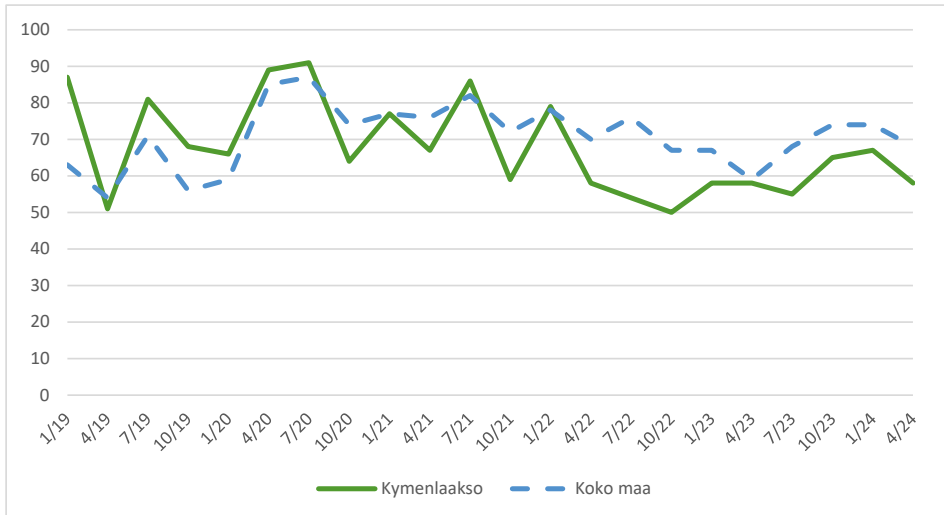
Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen

Pääsy kiirettömään hoitoon ja hoidon jatkuvuus

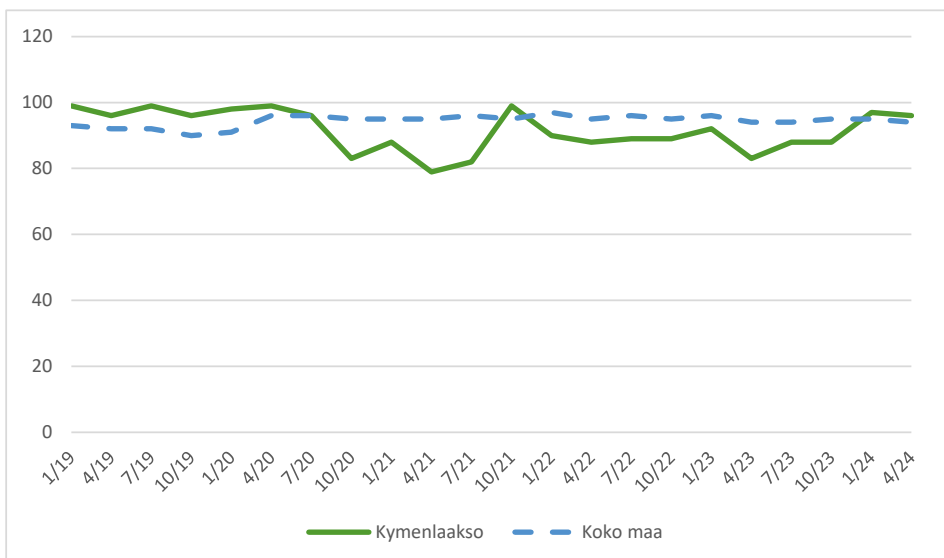
Kymenlaaksossa perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiirettömälle käynnille kahdessa viikossa hoidon tarpeen arvioinnista päässeiden osuus kasvoi korona-keväänä 90 prosenttiin, mutta on sen jälkeen jälleen pienentynyt ja ollut koko maan keskiarvoa pienempi vuoden 2022 keväästä alkaen. Keväällä 2024 vajaa 60 prosenttia asiakkaista pääsi käynnille kahdessa viikossa. Vuoden 2024 osalta tiedot hoidon tarpeen arviointiin perustuvista kiirettömien lääkärikäyntien hoitopääsystä kattoivat 16 prosenttia kaikista Kymenlaakson toteutuneista lääkärin kiirettömistä käynneistä. (Kuvio 2.)

Sairaan-/terveydenhoitajan kiirettömälle käynnille kahdessa viikossa hoidon tarpeen arvioinnista pääsi Kymenlaaksossa ennen koronapandemiaa lähes kaikki asiakkaat. Sen jälkeen osuus on vaihdellut 80–100 prosentin välillä, kunnes taas keväällä 2024 osuus oli sadan prosentin tuntumassa. Vuoden 2024 osalta tiedot hoidon tarpeen arviointiin perustuvista kiirettömien sairaan/terveydenhoitajakäyntien hoitopääsystä kattoivat 34 prosenttia kaikista Kymenlaakson toteutuneista sairaan/terveydenhoitajan kiirettömistä käynneistä. (Kuvio 3.)

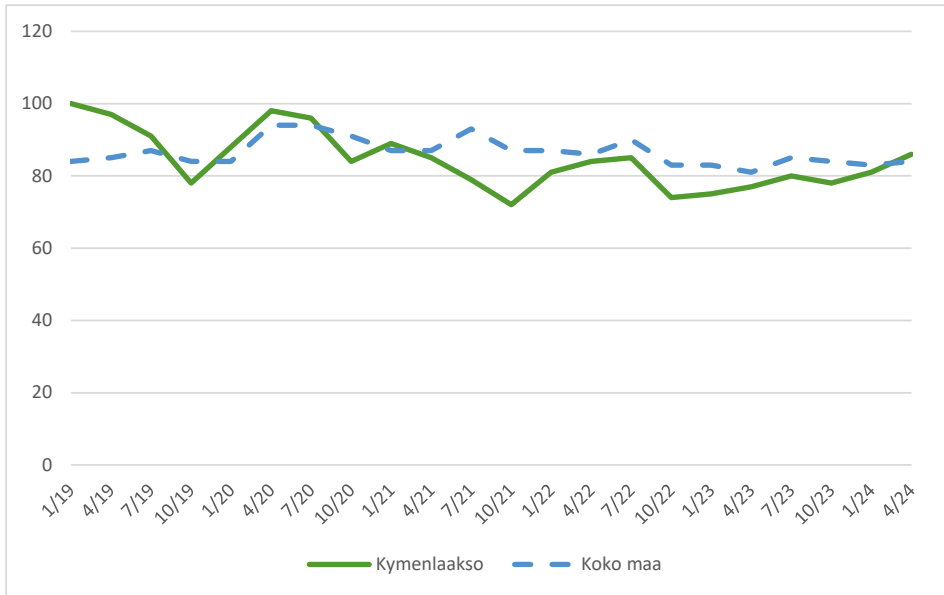
Suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiirettömä käynnille 90 päivässä hoidon tarpeen arvioinnista pääsi Kymenlaaksossa lähes kaikki asiakkaat keväällä 2020. Sen jälkeen osuus on ollut pienempi vaihdellen 80 prosentin molemmin puolin. Keväällä 2024 osuus oli noin 85 prosenttia. Vuoden 2024 osalta tiedot hoidon tarpeen arviointiin perustuvista kiirettömien hammaslääkärikäyntien hoitopääsystä kattoivat 31 prosenttia kaikista Kymenlaakson (Kuvio 4.)

Kuvio 2. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiirettömän käynnin odotusaika 0–14 vrk hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 3. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon sairaan-/terveydenhoitajan kiirettömän käynnin odotusaika 0–14 vrk hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Kuvio 4. Perusterveydenhuollon suun terveydenhuollon hammaslääkärin kiireettömän käynnin odotusaika 0–90 vrk hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

Hoidoin jatkuvuus on Kymenlaaksossa tarkastelujaksolla hieman heikentynyt sekä Terve Suomi -kyselyn mittareiden että hoidon jatkuvuusindeksien perusteella. Lääkärikäynti jatkuvuus on heikentynyt aavistuksen enemmän kuin hoitajakäyntien. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Hoidon jatkuvuus

		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Asioi aina tai usein saman lääkärin kanssa (%), Terve Suomi	Kymenlaakso	44,9		39,8		36,4	
	Koko maa	40,2		36,8		32,8	
Asioi aina tai usein saman hoitajan kanssa (%), Terve Suomi	Kymenlaakso	35,3		31,2		29,2	
	Koko maa	32,1		29,6		26,7	
Hoidon jatkuvuus perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynneillä, COCI-indeksi	Kymenlaakso			0,41	0,32	0,28	0,25
	Koko maa		0,37	0,34	0,31	0,29	0,28
Hoidon jatkuvuus perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitajakäynneillä, COCI-indeksi	Kymenlaakso			0,22	0,18	0,16	0,15
	Koko maa		0,24	0,2	0,16	0,15	0,18
Monisairaiden hoidon jatkuvuus perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynneillä, COCI	Kymenlaakso			0,4	0,32	0,28	0,24
	Koko maa		0,37	0,34	0,31	0,29	0,28
Monisairaiden hoidon jatkuvuus perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitajakäynneillä, COCI	Kymenlaakso			0,21	0,18	0,16	0,15
	Koko maa		0,25	0,21	0,17	0,17	0,18

Pääsy sosiaalialan ammattilaisen kiireettömälle vastaanotolle

Kyselyn avulla on selvitetty, kuinka pitkä odotusaika (arkipäivää) asiakkaalla on ollut ajanvarauksesta sosiaalihuollon työntekijän (sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja) kiireettömälle käynnille syyskuussa 2020, 2021 ja 2022 sekä lokakuussa 2023. Tulokset on kuvattu taulukossa 2 eikä niissä ole tapahtunut merkittävää

muutosta muuten kuin ikääntyneiden palveluissa, joissa keskimääräinen odotusaika on pidentynyt seitsemällä arkipäivällä.

Taulukko 2. Pääsy sosiaalialan ammattilaisen kiireettömälle vastaanotolle.

	9/2020	9/2021	9/2022	10/2023
Lapsiperheiden palvelut	7 pvä	7 pvä	7 pvä	7 pvä
Työikäisten palvelut	7 pvä	7 pvä	2 pvä	2 pvä
lääkkäiden palvelut	7 pvä	7 pvä	7 pvä	14 pvä

Sähköisten palvelujen käytön esteet

Kymenlaaksossa vajaa 83 prosenttia asukkaista koki vuonna 2020 esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä. Määrä on hieman koko maan keskiarvoa suurempi. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kokenut esitetä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä

		2020	2022
Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä (%)	Kymenlaakso	82,6	
	Koko maa	79,5	

Oma-arviointi

Kymenlaakson oma-arvioinnin mukaan perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon osalta Kymenlaakson hoidon saatavuus on parantunut. Tuloksia on saavutettu muun muassa rakentamalla keskitetty asiakasohjaus- ja neuvontapalvelu niin sosiaalihuollon kuin terveydenhuollon palveluille. Asiakasohjauksen myötä on asiointia pystytty keventämään, asiointipolkuja lyhentämään ja asiakkaita ohjaamaan oikean hoidon tai palveluiden ääreen. Pääpaino on pystyä ratkaisemaan asiakkaan asia ensikontaktissa.

Etälääkäritoiminnassa etävastaanottoja oli keskimäärin 480 kuukaudessa. Lisäksi etälääkärit hoitavat konsultaatioita ja reseptin uusintoja. Kaikkiaan kuukausitasolla etälääkäreiden toimesta tehtiin keskimäärin yli 1900 potilastehtävää. Käyttöaste etälääkäriin vastaanotoilla on ollut erittäin hyvä ja etälääkärisuoritteiden määrä on ollut koko ajan lisääntyvä. Aikavälillä 1.6.-30.11.2023 etävastaanottoja oli kaikkiaan yli 8600 kappaletta ja konsulttilääkäreitä konsulttoitiin yli 21 500 kertaa.

Virtausmallit (kiireellinen ja kiireetön tiimimalli) terveysasemilla ovat parantaneet hoitoon pääsyä ja kiireettömiä vastaanottoaikoja on pystytty lisäämään. Vastaanottopalveluiden ja suun terveydenhuollon toimintamallien yhtenäistäminen on ollut merkittävä työ. Vuoden 2020 jälkeen on muokattu 73 kpl yhtenäistämistä tukevaa toimintaohjetta. Myös fysio- ja toimintaterapian arviointijonot on vuoden 2023 aikana purettu, ja perheneuvolan jono on puolittunut (tosin jonotilanteen luotettavaa seuranta vaikeuttaa oma-arvioinnin mukaan ajoittainen henkilöstövaje).

Sosiaalihuollon asiakasneuvonta aloitti toimintansa Kymenlaakson hyvinvointialueella helmikuussa 2023. Asiakasneuvonnassa yhdistyivät työikäisten, vammaispalvelujen ja Ikäopastimen asiakasohjaukset sekä lasten ja perheiden neuvonta. Puheluja sosiaalihuollon asiakasneuvontaan on tullut 1.2.-30.11.2023 välisenä aikana 21 191. Puheluista 35 prosenttia on kohdistunut ikäihmisten linjalle, 28 prosenttia on koskenut toimeentulotukea tai työikäisten asioita, 25 prosenttia ohjautunut vammaispalveluihin, lasten ja perhepalveluja koskevien puhelujen osuus on 7 prosenttia ja 5 prosenttia puheluista on ollut viranomaislinjan puhelua. Puheluista tunnistamattomina on käsitelty noin neljäsosa. Sähköisiä yhteydenottoja tai ilmoituksia on tullut noin 7300, näiden lisäksi sosiaalihuollon asiakasneuvonnassa käsitellään sosiaali- ja kriisipäivystyksestä sekä Kelasta tulevia ilmoituksia. Sosiaalihuollon asiakasneuvonta on kiinteä osa Kymenlaakson hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluja.

Sote-keskus Ratamoon toteutettiin päiväkävijöille matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapiste, joka ei edellytä asiakuutta tai ajanvaraamista sosiaalipalveluihin. Ohjaus- ja neuvontapiste toimii osana sosiaalihuollon asiakasneuvontaa ja siellä annetaan saman sisältöistä ohjausta ja neuvontaa kuin asiakasneuvonnassa.

Myös digitaalisten palveluiden kehitystyö on edesauttanut asiakkaiden pääsyä tarvittavien hoitojen piiriin. Joulukuu 2023 mennessä yli 93 000 henkilöä, tarkoittaen noin 57 prosenttia asukasmäärästä, on tehnyt sähköisen palvelun sopimuksen hyvinvointialueen kanssa.

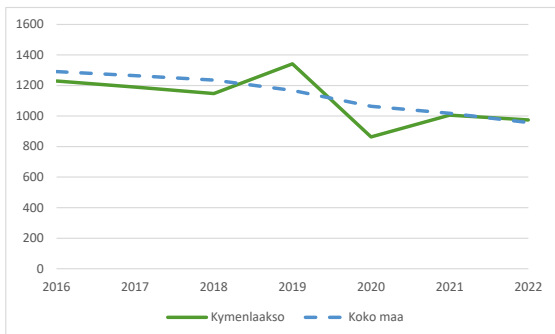
Digiterapiakeskus palvelee asiakkaita koko Kymenlaakson alueella ja palveluvalikossa on tällä hetkellä fysioterapian videovastaanotto- ja soittoajat, terveyttä edistävät fysioterapeutin etäinfot, kuntoutukseen liittyvät konsultaatiot (mm. kuntoutuksen tarpeen ja kiireellisyyden arvioinnissa) sekä fysioterapian live-chat Toiminta alkoi pilottina, mutta on nyt osa palveluntuotantoa.

Hankkeen aikana palvelujen palvelukykyä on osittain heikentänyt henkilöstön saatavuushaasteet, ja riittämätön resursointi on näyttäytynyt osassa palveluita pidentyneinä palvelua odottavien jonoina. Tähän ongelmaan on haettu ratkaisuja lisäämällä digitaalisia palveluita, erityisesti asiakkaiden omahoitoon, tilanteen itsearviointiin ja palveluun ohjautumiseen.

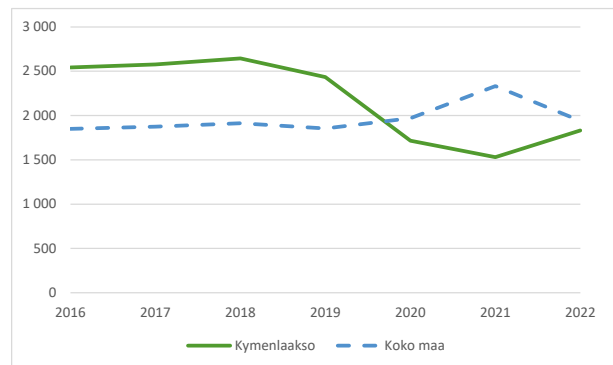
Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäyntien määrä on Kymenlaaksossa ollut laskujohteinen ja koko maan keskiarvon mukainen vuosia 2019 ja 2020 lukuun ottamatta. (Kuvio 5). Muut kuin lääkärikäynnit ovat vähentyneet Kymenlaaksossa vuoden 2018 jälkeen vuosi vuodelta. Vuonna 2022 määrä kuitenkin jälleen kasvoi. (Kuvio 6.) Etäasiointikäyntien osuus kaikista perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä kasvoi Kymenlaaksossa muun maan tavoin huomattavasti vuonna 2020 koronapandemian alettua, mutta on sen jälkeen ollut pienempi kuin ennen pandemiaa. (Taulukko 4.)

Kuvio 5. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit yhteensä / 1 000 asukasta

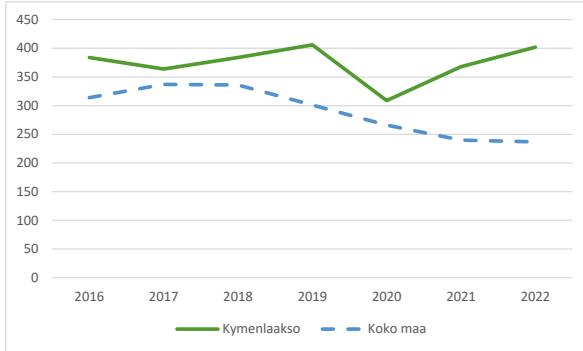
Kuvio 6. Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon muut kuin lääkärikäynnit yhteensä / 1000 asukasta

Taulukko 4. Etäasiointikäynnit, % perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä

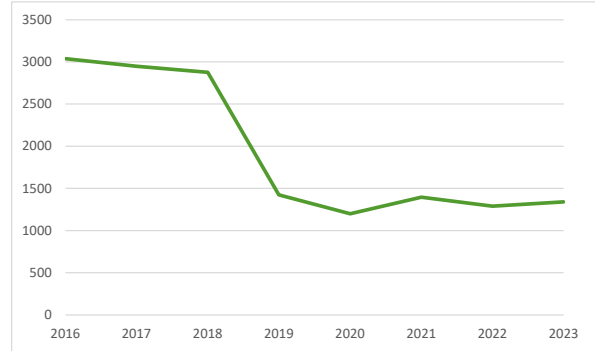
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kymenlaakso	Miehet	22,7	22,5	22,2	20,8	25,5	17,2	20,7	18,8
	Naiset	25,1	25,6	25,5	24,4	28,9	19,8	25,1	22,0
	Yhteensä	24,1	24,3	24,1	22,9	27,5	18,7	23,2	20,7
Koko maa	Miehet	19,6	19,3	19,7	20,7	28,1	21,6	22,2	23,1
	Naiset	21,0	21,1	21,8	22,9	30,1	23,9	24,6	25,4
	Yhteensä	20,4	20,3	20,9	22	29,3	22,9	23,6	24,5

Lapsiperheiden palvelut

Kymenlaaksossa lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit sekä yksilöllisen tarpeen mukaiset terveystarkastukset putosivat vuonna 2020 selvästi, mutta palasivat sen jälkeen aiempiin lukuihin. (Kuvio 7.) Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakasmäärä putosi Kymenlaaksossa vuoden 2018 jälkeen vajaasta 3000 asiakkaasta jyrkästi ja on sen jälkeen ollut alle 1500 asiakasta vuodessa. (Kuvio 8).

Kuvio 7. Lastenneuvolan erityisen tuen tarpeen mukaiset käynnit sekä yksilöllisen tarpeen mukaiset terveystarkastukset / 1000 vastaavan ikäistä asukasta

Kuvio 8. Kasvatus- ja perheneuvoloiden asiakkaat vuoden aikana

Kymenlaaksossa on lapsiperhepalveluiden kotipalveluissa olleiden perheiden määrä kasvanut tarkastelujaksolla tasaisesti. Lastensuojelun kotipalvelussa on ollut tarkastelujaksolla perheitä 0–0,3 prosenttia lapsiperheistä. Lapsiperhepalveluiden perhetyössä olleiden perheiden määrä on kasvanut tarkastelujaksolla myös tasaisesti, vuodesta 2016 vuoteen 2023 noin 4,5 prosenttia. Lastensuojelun tehostetussa perhetyössä olleiden perheiden määrä on ollut kasvujohteinen tarkastelujaksolla. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden määrä on Kymenlaaksossa kasvanut hieman koko tarkastelujakson ajan. Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleita 0–17-vuotiaita on viime vuosina ollut 0,3–0,5 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Lapsiperheiden palvelut

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Perheitä lapsiperhepalveluiden kotipalveluissa, % lapsiperheistä	Kymenlaakso	1	1,9	1,8	2,4	2,3	2,7	2,8	3,1
	Koko maa	1,9	2,4	2,3	2,5	2,3	2,4	2,3	2,3
Perheitä lastensuojelun kotipalveluissa, % lapsiperheistä	Kymenlaakso	0	0	0,2	0	0,3	0,3	0,2	0,2
	Koko maa	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Perheitä lapsiperhepalveluiden perhetyössä, % lapsiperheistä	Kymenlaakso	2,9	2,2	3,4	3,5	4,3	5,7	7,5	7,3
	Koko maa	2,3	2,5	3,1	3,3	3,1	2,9	3,1	3,0
Perheitä lastensuojelun tehostetussa perhetyössä, % lapsiperheistä	Kymenlaakso	1,4	2,2	2,1	1,9	3,4	3,4	2,8	3,1
	Koko maa	1,6	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	1,7	1,9	2	2,1	2,2	2,2	2,3	2,4
	Koko maa	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleet 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
	Koko maa	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

Hankkeen lähtötilanteen oma-arvioinnin mukaan kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten osuus oli vuonna 2020 maan korkein Kymenlaaksossa, ja lastensuojelun laitos- ja perhehoidon kustannukset asukasta kohden ovat kasvaneet jo usean vuoden ajan. Tosin kiireellisesti vuoden aikana sijoitettuna olleiden 0–17-vuotiaiden osuus (0,36 %) ikäryhmästä on Kymenlaaksossa alle maan keskiarvon (0,44 %).

Mielenterveyspalvelut

Kymenlaaksossa oli 0–12-vuotiaiden erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian avohoitokäyntien määrä tarkastelujaksolla kasvusuunnassa. 13–17-vuotiaiden erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian avohoitokäyntien määrä oli niin ikään kasvusuuntainen. Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaita potilaita on Kymenlaaksossa ollut tarkastelujaksolla 10,1–12,6 potilasta tuhatta vastaavan ikäistä kohden. Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntien määrä on tarkastelujaksolla ollut pääosin selvästi suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Määrässä on vuosittaista vaihtelua suuntaan, jos toiseen. (Taulukko 6.)

Taulukko 6. Mielenveysasioinnit

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0–12-vuotiasta	Kymenlaakso	282,6	268,2	311,5	403,2	499,1	618,9	546,5	587,6
	Koko maa	300,9	329,1	342,2	311,8	276,9	281,7	256,1	270,1
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13–17-vuotiaasta	Kymenlaakso	1192,6	1311,5	1307,5	1261	1480,8	1421,5	1286,8	1408,4
	Koko maa	1041	1157,1	1173,4	1094,9	1020,5	1043,8	918,8	889,8
Psykiatrian laitoshoidon 13–17-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä	Kymenlaakso	10,1	12	11,5	11,2	11,8	11,5	10,6	12,6
	Koko maa	7,9	9,3	9,3	9,6	9,8	10,4	9,6	9,6
Aikuisten mielenveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä	Kymenlaakso	540,2	640,6	633	721,8	724,9	666,3	756	678,7
	Koko maa	548	588,4	596,7	568,7	556,6	504,4	458,5	464,1

Psykososiaaliset menetelmät

Kymenlaakson alueella ei syyskuussa 2020 ollut käytössä nuorten mielenveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon soveltuvista psykososiaalisista vaikuttavista interventiosta masennusoireistoon suunnattua nuorten vuorovaihtusohjanta Inter Personal Counseling (IPC-N) -menetelmää eikä ahdistuneisuusoireiluun suunnattua CoolKids -menetelmää. Muista nuorten parissa käytettävistä menetelmistä Kymenlaaksossa oli syyskuussa 2020 käytössä IPT-N-menetelmä (seitsemän koulutettua ammattilaista), Motivoivat ja tukea antavat keskustelut -menetelmä (koko soveltuva henkilöstö) ja Helpota ahdistusta -ryhmätoiminta sekä strukturoitu Friends-menetelmä (neljä koulutettua ammattilaista).

Muille kuin nuorille suunnatuista vaikuttavista interventioista alueella oli syyskuussa 2021 käytössä 4-vuotiaille Voimaperheet sekä alle 13-vuotiaille lasten CoolKids ja Ihmeelliset vuodet. Lisäksi käytössä oli Strategiaohjaus alle 13-vuotiaille. Aikuisten parissa käytettävistä menetelmistä ei saatu tietoja, yksittäisillä ammattilaisilla on käytössä eri menetelmiä, mutta niitä ei ole alueella käytössä systemaattisesti.

Tässä arviointiraportissa käytetyt tiedot lasten ja nuorten parissa työskentelyyn koulutettujen osaajien määristä ja tiedot menetelmien käytöstä on koottu HUSin koordinaatioraporttien kautta ja kuvattu taulukossa 7. Siltä osin, kun koordinaatioraportin hankesalkusta puuttui tietoja, ne on täydennetty taulukkoon hankkeen oma-arvioinnin pohjalta*.

Taulukossa raportoitujen menetelmien lisäksi Kymenlaakson oma-arvioinnissa tuodaan esiin, että Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmäohjaajiksi on koulutettu 10 työntekijää ja ryhmiä on toteutettu kolme. Lasten CoolKids koulutusta on oma-arvioinnin mukaan järjestetty muulla kuin Tulevaisuuden sote-keskus -hankerahoituksella.

Kymenlaakson oma-arvioinnissa olevat lukumäärät ovat hieman taulukossa kuvattuja koordinaatioraportin kautta kerättyjä lukuja korkeammat IPC-N-menetelmän (52 koulutettua), CoolKids-menetelmän (25 koulutettua) ja IPT-N-menetelmän (17 hlö) osaajien kohdalla. Oma-arvioinnissa tuodaankin esiin, että psykososiaalisten menetelmien osaamisen lisäämisen haasteena on ollut työntekijöiden vaihtuvuus. Esimerkiksi IPC-koulutuksen aloitti 66 työntekijää, mutta koulutuksen keskeytti työpaikan vaihdoksen tai muun syyn takia 27 työntekijää.

Taulukko 7. Lasten ja nuorten psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto Kymenlaakson hyvinvointialueella vuoden 2020 alusta hankekauden loppuun

	Koulutetut osaajat	Koulutetut menetelmäohjaajat	Menetelmää käytäneet	Aloitettujen hoitajaksot	Erikoissairaanhoidon tarveiden osuus
VAIKUTTAVAT INTERVENTIOT					
IPC-N (nuoret)	40 hlö	4 hlö	56 hlö	120 kpl	4 %
CoolKids (nuoret)	16 hlö	1 hlö*	37 hlö	63 kpl	6 %
IPT-N (nuoret)	6 hlö	1*	n/a	n/a	n/a
UUDET INTERVENTIOT					
Lasten ja nuorten ahdistuksen lyhytinterventio	6 hlö *	1 hlö*	6 hlö	9 kpl	n/a
Ohjattu omahoito -koulutus (lasten vanhemmat)	21 hlö (lisäksi vuonna 2024 valmistuu 9 hlö)		21 hlö	13 kpl (koulutuksen aikana)	
Ohjattu omahoito -koulutus (nuoret)	38 hlö		38 hlö	77 kpl	

Taulukossa 8 on kuvattu HUSin koordinaatiohankkeen kautta kerätyt tiedot aikuisten parissa työskentelyyn koulutettujen osaajien ja menetelmien käytön määristä. Näissä tiedoissa ei ole Ohjatun omahoidon -koulutuksen mukaisten hoitajaksotien määriä, mutta hankkeen oma-arvioinnin mukaan vuoden 2023 aikana jaksoja olisi ollut 120 kpl.

Taulukko 8. Aikuisten psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto Kymenlaakson hyvinvointialueella vuoden 2020 alusta hankekauden loppuun

	Koulutetut osaajat	Koulutetut menetelmäohjaajat	Menetelmää käyttäneet	Aloitettujen hoitajaksot
UUDET INTERVENTIOT				
Kognitiivinen lyhytinterventio	32 hlö	3 hlö	32 hlö	224 (koulutuksen aikana)
Ohjattu omahoito -koulutus	161 hlö		161 hlö	n/a (120 oma-arvioinnin mukaan)

Päihdepalvelut

Kymenlaaksossa on mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä kasvanut tasaisesti tarkastelujaksolla. Päihteiden aiheuttamat ongelmat lääkärin käyntisyynä ovat olleet 0,3–0,4 kirjatuista käynneistä tarkastelujaksolla. (Taulukko 9.)

Taulukko 9. Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöt pl. päihteiden käytön ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä	Kymenlaakso	3	3,4	3,7	3,6	5,0	5,6	5,8	6,2
	Koko maa	3,9	4,3	4,6	4,9	5,5	6	6,2	6,4
Päihteiden aiheuttamat ongelmat perusterveydenhuollon lääkärin avosairaanhoidon vastaanoton käyntisyynä, % kirjatuista käyntisyistä	Kymenlaakso	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3
	Koko maa	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4

Päihdehuollon avopalveluiden asiakasmäärä oli Kymenlaaksossa vuosina 2016–2019 noin kymmenen asiakasta tuhatta asukasta kohden. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettujen potilaiden määrä on tarkastelujaksolla ollut 1,5–2,2 potilasta tuhatta asukasta kohden. Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleita asiakkaita on Kymenlaaksossa ollut tarkastelujaksolla 4,2–6,4 asiakasta tuhatta asukasta kohden. (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Päihdehuollon avopalveluiden asiakkaat sekä päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta	Kymenlaakso	9,3	9,2	10,5	9,2	0,1			
	Koko maa	8,2	8	7,4	7	6,1	5,8	5,4	3,5
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta	Kymenlaakso	2,2	2	1,6	2	2	1,7	1,5	1,6
	Koko maa	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7	2,6	2,5	2,4
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta	Kymenlaakso	4,7	4,3	4,2	6,2	5,3	6,4		
	Koko maa	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0	1,7		

Kymenlaaksossa alkoholia liikaa käyttävien osuus 65 vuotta täyttäneistä putosi vuonna 2020 edellisestä mittauksesta vajaa seitsemän prosenttia. (Taulukko 11.)

Taulukko 11. Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet	Kymenlaakso			32,1		36,8		29,9
	Koko maa	32,1	33,7	31,1	34,3	34,3		32

Kymenlaaksossa on ikävälillä 25–80 vuotta tapahtuneiden alkoholiperäisten kuolemien vuoksi menetettyjen elinvuosien lukumäärää alimmassa tuloviidenneksessä ollut kasvujohteinen. Määrä on ollut koko maan keskiarvoa selvästi suurempi. (Taulukko 12.)

Taulukko 12. Alkoholikuolemiin menetetyt elinvuodet

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25–80 vuotta / 100 000 vastaavan ikäistä, pienituloiset	Kymenlaakso	3579	3474	3621	3709	4097	3818	3643
	Koko maa	3476	3244	3153	3145	3150	3021	2878

Kymenlaakson C-hepatiitti-infektioiden määrä on ollut tarkastelujaksolla lähellä koko maan keskiarvoa. Luku on vaihdellut 20 molemmin puolin 100 000 asukasta kohden. Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaita Kymenlaaksossa oli vuonna 2022 260 tuhatta asukasta kohden. Määrä on jonkin verran pienempi kuin koko maassa keskimäärin. (Taulukko 13.)

Taulukko 13. C-hepatiitti-infektiot ja huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaat

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
C-hepatiitti-infektioita (kaikki tartuntatavat yhteensä) / 100 000 asukasta	Kymenlaakso	33,4	18,4	21,6	23,7	21,5	18,6	19,4	19,5
	Koko maa	21,1	20,6	21,4	21,3	20,1	19,4	20,7	20,1
Huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteiden asiakkaat / 100 000 asukasta	Kymenlaakso	188			59			260	
	Koko maa	117,4	134,6	146,2	320	181,6	111,3	304	

Ikäihmisten palvelut ja muistisairauksien ennaltaehkäisy

Kymenlaaksossa 75 vuotta täyttäneistä vajaa 93 prosenttia asui kotona vuonna 2023. Määrä kasvoi tarkastelujaksolla lähes kolme prosenttia. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä on ollut viime vuosina 4,5–5,2 prosenttia. Säännöllisen kotihoitoon piirissä heistä on tarkastelujaksolla ollut runsas 15 prosenttia, mutta vuonna 2023 14,2 prosenttia. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä on tarkastelujaksolla ollut 1–2 prosenttia. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina olleiden määrä laski tarkastelujaksolla hieman. (Taulukko 14.)

Taulukko 14. 75 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	89	89,3	90,5	90,8	91,5	92,6	92,6	92,7
	Koko maa	90,9	91,1	91,3	91,6	91,8	92,5	93	93
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	4,8	4,8	4,5	5,2	4,5	5,0	4,7	4,5
	Koko maa	4,7	4,8	4,8	4,8	4,6	4,6	4,3	4,1
Säännöllisen kotihoitoon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	15,6	15	15,4	15,1	15,6	15,1	15,2	14,2
	Koko maa	17,3	17,3	17	16,6	16,2	15,6	14,7	13,9
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	1,5	1,5	0,7	1	1,6	2	1,8	
	Koko maa	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	9,7	9,8	8,6	8,4	8,0	6,6	6,8	6,8
	Koko maa	7,3	7,5	7,6	7,3	7,3	6,8	6,4	6,4

Kymenlaaksossa 85 vuotta täyttäneistä vajaa 84 prosenttia asui kotona vuonna 2023. Omaishoidon tuen hoidettavia heistä on tarkastelujaksolla ollut 6–8 prosenttia. Säännöllisen kotihoitoon piirissä heistä on jaksolla ollut

pääasiassa vajaa 30 prosenttia. Tavallisen palveluasumisen asiakkaita heistä on jaksolla ollut 1,5–4,9 prosenttia. Tehostetun palveluasumisen asiakkaina olleiden määrä pieneni jonkin verran tarkastelujaksolla. (Taulukko 15.)

Taulukko 15. 85 vuotta täyttäneiden kotihoito ja asumispalvelut

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	76,9	77,6	79,8	80,8	81,7	84,6	84	83,7
	Koko maa	80,6	81,2	81,4	82,2	82,2	83,3	83,9	83,8
Omaishoidon tuen 85 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	6,6	6,9	6,3	6,9	5,9	7,7	7,9	7,3
	Koko maa	6,7	6,9	7,1	6,8	6,8	6,9	6,6	6,3
Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 85 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	27,8	26,7	27,1	27,3	28,8	28,9	30,8	28,6
	Koko maa	33,4	33,3	33,2	32,5	32,5	32	31,1	29,7
Ikääntyneiden tavallisen palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	3,1	3,2	1,5	2,3	3,9	4,9	4,8	
	Koko maa	2,1	1,8	1,7	1,6	1,7	1,8	1,7	
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 85 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kymenlaakso	20,3	20,6	18,7	17,7	17,3	14,3	14,9	15,5
	Koko maa	15,6	15,9	16,3	15,9	16,1	15,3	14,9	15

Kymenlaakson hyvinvointialueella oli syksyllä 2023 käytössä muistisairauksien ennaltaehkäisyyn tähtäävä elintapaohjauksen toimintamalli. Malli oli otettu käyttöön osana sote-keskus-hanketta.

Matalan kynnyksen avoimet fyysiset kohtaamispaikat ja yhteisösozialityö

Kyselyvastausten perusteella on selvitetty kuinka monta avointa fyysistä kohtaamispaikkaa (esim. asukastila tai ”yhteinen olohuone”, joissa on saatavilla sosiaali- ja/tai terveydenhuollon lakisäteistä ohjausta ja neuvontaa) alueelle on avattu osana Tulevaisuuden sote-keskus -hanketta. Tällaisia lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja kohtaamispaikkoja on avattu lapsille, nuorille ja perheille yhteensä kahdeksan, joskaan kyselyvastauksen mukaan luku ei ole aivan tarkka, sillä kohtaamispaikkoja on avattu useita eri kuntien alueilla. Kaikille asukkaille avoimia kohtaamispaikkoja ei hankkeen osana ole avattu yhtään eivätkä ne kuuluneetkaan alueen hankesuunnitelmaan.

Kyselyllä on seurattu hyvinvointialueiden arviota siitä, missä määrin asukkaiden tarpeisiin nähden alueella tehdään yhteisösozialityötä, kuten etsivän työn tai erityisryhmien parissa tehtävän sosiaalityötä. Taulukkoon 16 on kuvattu hyvinvointialueen arviot (1=ei lainkaan, 5=tarpeita vastaavalla tavalla).

Taulukko 16. Yhteisösozialityö (etsivä työ ja erityisryhmien parissa tehtävä työ).

	9/2020	9/2021	9/2022	10/2023
Yhteisösozialityötä tehdään asukkaiden tarpeiden kannalta (1=ei lainkaan, 5=tarpeita vastaavalla tavalla).	jonkin verran (3)	jonkin verran (3)	hieman (2)	melko hyvin (4)

Yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten

Kymenlaakson alueella oli jo syyskuussa 2020 sovittu koko hyvinvointialueen yhteinen toimintamalli työttömien työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeiden arviointia varten. Käytössä on työkyvyn tuen tiimi.

Kuntoutus

Hankkeilta kysyttiin syksyn 2022 kyselyssä, millainen kuntoutuksen toimintamalli (Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset 2017, s. 40–41) on kehitteillä/kehitetty hyvinvointialueella (esim. kuntoutuspolut lapsilla/työikäisillä/ikäntyneillä, johtaminen, kuntoutuksen hyvät käytännöt) ja missä vaiheessa sen käyttöönotto on.

Kymenlaaksossa oli syksyllä 2023 kehitteillä kuntoutuksen eri toimintayksiköissä päivittäisjohtamisen toimintamalli yhteistyössä Tulkoti -hankkeen (varsinainen toimintamalli) ja Tulsote -hankkeen (sähköinen, aikaan ja paikkaan riippumaton päivittäisjohtamisen taulu) kanssa tukemaan kuntoutuspalvelujen esihenkilöiden Lean-työtä. Käyttöönoton oli tarkoitus jatkua vuoden 2023 loppuun. Lisäksi alueella oli kehitetty ja otettu käyttöön ryhmämuutoksen Nivelinfo -toimintamalli. Liikunnanohjauksen mallintaminen kotikuntoutukseen oli työn alla.

Kymenlaakson sote-keskus-hankkeessa on kehitetty fysioterapeutin suoravastaanottopalveluja työikäisten ja ikäntyneiden asiakasryhmille.

Kymenlaakson sote-keskus-hankkeessa kehitettiin kuntoutuksen etäpalveluja liittyen

- konsultaatioon perus- ja erikoistason välillä (syksyllä 2023 fysioterapian kehittäminen oli aloitettu),
- reaaliaikaisen kuntoutuksen toteutukseen (syksyllä 2023 fysioterapian kehittäminen oli aloitettu), ja
- ajasta riippumattomaan kuntoutukseen (syksyllä 2023 fysioterapian kehittäminen oli aloitettu)

Oma-arviointi

Kymenlaakson oma-arvioinnin mukaan elintapaohjauksen toimintamalli on vastannut tavoitteeseen alueella. Toimintamallissa alueella toimivien hyvinvointivalmentajien palvelut on tarkoitettu kaikille yli 18-vuotiaille kymenlaaksolaisille, joilla on tarvetta elintapamuutoksiin ravitsemuksen, liikunnan, mielen hyvinvoinnin tai unen suhteen, tai jotka tarvitsevat apua ja tukea päihteiden käyttöön liittyvissä haasteissa esimerkiksi tupakoinnin tai muiden nikotiinituotteiden lopettamiseen. Palvelun piiriin pääsee ilman lähetettä ja se on asiakkaalle maksutonta.

Ryhmätoiminta ja puheeksi oton -mallit ovat käytössä alueella. Malleista käytössä ovat Päihteet puheeksi, Raha pelaaminen puheeksi ja Lapset puheeksi -mallit. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmät, joita hyvinvointialueella tarjotaan, ovat Verkkopuntari elintapamuutoksen verkkovalmennus, Kohtaava elintapamuutosryhmä, Irti nikotiinista - 28-päivää ilman ja Arkeen Voimaa -ryhmät.

Mielenterveys- ja päihdepotilaan hoitoon pääsyä on työstetty, työnjaon määrittelyä terveysasemien ja miepäpalveluiden välillä on tehty ja hoidon porrasteisuus on käytössä. Hankeaikana otettiin käyttöön mielenterveys- ja päihdepalveluiden kaksi asiakaspolkua (masennuspotilaan polku ja alkoholinkäytön itsearvioinnin polku) sekä diabetesarvionnin tunnistamisen ja hoitoon ohjautumisen polku.

Perhekeskus-työpaketissa mm. on toteutettu porrastettu palvelurakenne. Varhaisen tuen toimintamalleja on vahvistettu, konseptoitu ja uudistettu. Painopiste on sosiaalipalveluissa siirtynyt varhaisempaan tukeen (perheiden sosiaalityö ja perhetyö). Perheiden sosiaalityön uudet tiimit ovat lastensuojeluilmoitusten ja asiakkuuksien määrän kasvusta huolimatta pystyneet hoitamaan palvelutarpeen arvioinnit 3 kk määräajassa ja tukemaan perheitä niin, että lastensuojelun kuormitus ei ole kasvanut. Muutoksen aikana lastensuojelussa tuli voimaan henkilöstömitoitus, jossa on perheiden sosiaalityön vahvistamisen myötä pysytty.

Lapsen mielenterveyden ja kehityksen tuen, hoidon ja kuntoutuksen perustason palvelut ovat vahvistuneet. Lapsen mielenterveyden perustason tuen kokonaisuudessa on selkiytetty työnjakoa terveyspalveluiden (kehitykselliset palveluiden) ja sosiaalipalveluiden (perheneuvola) kesken. Työskentelyn tuloksena asiakkaat ohjautuvat nyt paremmin oikeaan paikkaan, päällekkäinen työ on vähentynyt ja yhteistyö on vahvistunut.

Hankkeessa yhtenä päämääränä oli saada liikunnanohjaajat mukaan osaksi moniammatillista kotikuntoutusta. Kotikuntoutuksen palvelua tarjotaan hankkeen päättyessä kotikuntoutuksen, omaishoidon, kotihoidon tai geriatrisen keskuksen asiakkaille. Oma-arvioinnin mukaan toiminnalla, jossa liikunnanohjaajat hoitavat kotikuntoutuksen ryhmäkuntoutuksen organisoinnin ja ohjaamisen, saadaan ryhmätoimintaa lisättyä tehokkaasti ja vapautettua terapeuttien työpanosta muihin työtehtäviin. Kotikuntoutuksen kehittämiseksi toteutettiin myös etäryhmäpilotteja, joista saatiin kokemusta ja arvokasta tietoa etäryhmien jatkokehitykseen.

Hankkeen päättyessä maksutonta ehkäisyä tarjotaan Kymenlaaksossa alle 25-vuotiaille. Oma-arvioinnissa nostetaan esiin raskaudenkeskeytysten väheneminen alle 25-vuotiailla Kymenlaaksossa vuoden 2020 13,1 prosentista 8,2 prosenttiin vuonna 2022. Maksuttoman ehkäisyn palvelun käyttöönotolla voidaan oma-arvioinnin mukaan arvioida olleen vaikutusta tähän myönteiseen kehitykseen.

Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen

Asiakastyytyväisyys ja palvelujen sujuvuus

Asiakkaat ovat olleet Kymenlaaksossa tarkastelujaksolla tyytyväisiä terveysaseman vastaanottopalveluihin (asteikko 1=täysin eri mieltä – 5= täysin samaa mieltä). Tyytyväisyys on kuitenkin heikentynyt kolmen ulottuvuuden osalta vuonna 2022 vuoteen 2020 verrattuna. Asiakkaat kokivat vuonna 2022, että heistä välitettiin kokonaisvaltaisesti (4,7), hoitoa koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä (4,7), saatu palvelu koettiin hyödylliseksi (4,7) ja tarvittu palvelu/hoido saatiin, kun sitä tarvittiin (4,6). (Taulukko 17.)

Taulukko 17. Asiakastyytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin

		2018	2020	2022
Asiakastyytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Kohtaaminen, asiakaspalvelu	Kymenlaakso	4,5	4,8	4,7
	Koko maa	4,6	4,7	4,5
Asiakastyytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Osallistuminen päätöksentekoon	Kymenlaakso	4,5	4,7	4,7
	Koko maa	4,6	4,7	4,6
Asiakastyytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun hyödyllisyys	Kymenlaakso	4,6	4,8	4,7
	Koko maa	4,6	4,7	4,6
Asiakastyytyväisyys terveysaseman vastaanottopalveluihin: Palvelun toteutuminen kohtuullisessa ajassa	Kymenlaakso	4,6	4,7	4,6
	Koko maa	4,6	4,6	4,4

Myös suun terveydenhuollon palveluun oltiin vuosina 2016 ja 2018 tyytyväisiä Kymenlaaksossa ja tyytyväisyys oli koko maan keskiarvon luokkaa. Vuoden 2021 tietoja ei ollut saatavilla. Asiakkaat kokivat vuonna 2018, että heistä välitettiin kokonaisvaltaisesti (4,7), hoitoa koskevat päätökset tehtiin yhteistyössä (4,7), saatu palvelu koettiin hyödylliseksi (4,8) ja tarvittu palvelu/hoido saatiin, kun sitä tarvittiin (4,6). (Taulukko 18.)

Taulukko 18. Asiakastyytyväisyys suun terveydenhuollon palveluihin

		2016	2018	2021
Suun terveydenhuollon asiakastyytyväisyys: Kohtaaminen, asiakaspalvelu	Kymenlaakso	4,7	4,7	
	Koko maa	4,7	4,7	4,7
Suun terveydenhuollon asiakastyytyväisyys: Osallistuminen päätöksentekoon	Kymenlaakso	4,7	4,7	
	Koko maa	4,7	4,7	4,7
Suun terveydenhuollon asiakastyytyväisyys: Palvelun hyödyllisyys	Kymenlaakso	4,8	4,8	
	Koko maa	4,8	4,8	4,9
Suun terveydenhuollon asiakkaiden palvelun toteutuminen kohtuullisessa ajassa	Kymenlaakso	4,5	4,6	
	Koko maa	4,6	4,6	4,6

Kymenlaaksossa vuonna 2022 terveystalveta kättäneistä runsas 49 prosenttia koki palvelun sujuvaksi. Osuus oli vajaa kuusi prosenttia harvempi kuin edeltävässä mittauksessa. Sosiaalipalveluja käyttäneistä 40,6 prosenttia koki palvelun sujuvaksi vuonna 2022. Osuudessa oli pudotusta edelliseen mittaukseen yli kymmenen prosenttia. (Taulukko 19.)

Taulukko 19. Palvelujen sujuvuus

			2018	2020	2022
Koki palvelun sujuvaksi, (%) terveyspalveluja käyttäneistä	Kymenlaakso	Miehet	58	60	52,4
		Naiset	48,9	50,7	46,3
		Yhteensä	53,4	55	49,1
Koko maa		Yhteensä	55	54,3	54
Koki palvelun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluita käyttäneistä	Kymenlaakso	Miehet	56,6	60,7	44,8
		Naiset	39,4	45	36
		Yhteensä	48	53,6	40,6
Koko maa		Yhteensä	46,1	51,6	44,1

Asiakaskohtaisen vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittaaminen

Kymenlaakson alueella asiakaskohtaisista vaikuttavuuden ja toimintakyvyn mittareista oli syyskuussa 2020, 2021 ja 2022 sosiaalipalveluissa käytössä Kykyviisari ja RAI-välineistöön kuuluva mittari. AVAIN-mittari ei ollut käytössä. Lokakuun 2023 kyselyvastauksen mukaan Kykyviisarin ja RAI-välineistöön kuuluvan mittarin käyttöönottoa oli tehty myös osana sote-keskus-hanketta. AVAIN-mittarin tai muiden mittareiden käyttöönottoa ei ole laajennettu hankkeessa.

Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisen sosiaalityön toimintamalleja ei syyskuussa 2020 ollut käytössä Kymenlaakson alueella. Osana Tulevaisuuden sote-keskus -hanketta on yhteistyössä sosiaalialan osaamiskeskus Socomin kanssa kehitetty sosiaalisen raportoinnin mallia.

Oma-arviointi

Kymenlaakson oma-arvioinnin mukaan alueella on käytössä tekstiviestillä tapahtuva asiakaspalautteen kerääminen useassa palvelussa. Lisäksi verkkosivuilla on saatavilla palautepalvelu tekstimuotoista palautetta varten. Vastaajamäärät kyselyihin ovat olleet hyvällä tasolla. Toimintatapa antaa hyvinvointialueelle entistä paremmat mahdollisuudet seurata laatua ja kehittää palveluaan asiakaslähtöisesti.

Hankkeen kehittämistoimenpiteiden osalta lyhytterapiapalveluita on laajasti kehitetty ja useita ja käyttöön otettu. Matalan kynnyksen psykososiaalisten palveluiden saatavuutta on parannettu mm. näyttöön perustuvien menetelmien käyttöönotolla (IPC, CoolKids, Ihmeelliset vuodet).

Lisäksi palvelujen sujuvuutta kuvaava keskeisten asiakaspolkujen tunnistus ja niiden kuvaamista on toteutettu. Asiakkaiden hoitoa ja hoidon pääsyn toimintamalleja on viimeisen vuoden aikana rakennettu, ja samalla on tunnistettu tarpeita näiden mittaamisen suhteen, jotta palveluiden laatua voidaan seurata ja jatkokehittää. Päällekkäisen työn tekemistä on pystytty vähentämään asiakasneuvonta -ja ohjaus toiminnallisuuksien perustamisella sekä terveysasemien virtausmallien avulla.

Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen*Päivystyskäynnit ja toistuvat lääkärikäynnit*

Kymenlaaksossa kasvoi perusterveydenhuollon päivystyskäyntien määrä vuoteen 2019 asti, mutta sen jälkeen määrä on ollut tuntuvasti pienempi mutta maan keskiarvoa suurempi. (Taulukko 20.) Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneiden osuus kaikista vastaanotolla käyneistä oli Kymenlaaksossa vuoteen 2018 asti suurempi kuin koko maassa keskimäärin, mutta osuus on sen jälkeen pienentynyt ja jäänyt valtakunnallisen keskiarvon alapuolelle. (Taulukko 21.)

Taulukko 20. Päivystyskäynnit perusterveydenhuollossa (ml. yhteispäivystys) / 1 000 asukasta

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kymenlaakso	Miehet	359	420	561	606	429	430	430	415
	Naiset	439	528	678	711	520	519	529	480
	Yhteensä	399	474	620	659	475	475	480	448
Koko maa	Miehet	364	356	380	354	329	388	355	385
	Naiset	445	437	467	434	407	461	450	484
	Yhteensä	405	397	424	394	368	425	403	435

Taulukko 21. Terveyskeskuslääkärin vastaanotolla yli 10 kertaa vuodessa käyneet, % terveyskeskuslääkärin vastaanotolla käyneistä

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kymenlaakso	Miehet	2,2	1,9	2	2,9	0,8	0,8	0,7	0,6
	Naiset	3,2	3,1	3,2	4,1	1,2	1,3	1,1	0,8
	Yhteensä	2,7	2,6	2,7	3,6	1	1,1	0,9	0,7
Koko maa	Miehet	2	2	2	1,7	1,7	1,3	1,1	1
	Naiset	2,8	2,8	2,9	2,5	2,4	2	1,7	1,5
	Yhteensä	2,5	2,5	2,5	2,2	2,1	1,7	1,4	1,3

Palvelujen yhteentoimivuus

Kymenlaaksossa vuonna 2020 terveystalvija käyttäneistä koki noin 30 prosenttia pompottelun palvelupisteestä toiseen ja noin 43 prosenttia tietojen kyselyn useaan kertaan haitanneen hoidon saantia. Sosiaalipalveluja vuonna 2022 käyttäneistä vajaa 44 prosenttia koki pompottelun palvelupisteestä toiseen ja runsas 49 prosenttia tietojen kyselyn useaan kertaan haitanneen palvelun saantia. Edellinen määrä on runsas viisi prosenttia suurempi kuin vuonna 2020, jälkimmäinen yli kymmen prosenttia suurempi. (Taulukko 22.)

Taulukko 22. Palvelujen yhteentoimivuus

			2018	2020	2022	
Hoidon saantia haittasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) terveystalvija käyttäneistä	Kymenlaakso	Miehet	22,3	26,1		
		Naiset	32,7	33,4		
		Yhteensä	27,6	30,1		
Hoidon saantia haittasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) terveystalvija käyttäneistä	Koko maa	Yhteensä	28,4	27		
		Kymenlaakso	Miehet	44,8	37,8	
			Naiset	52,2	47,2	
Yhteensä	48,6		42,9			
Palvelun saantia haittasi pompottelu palvelupisteestä toiseen, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Koko maa	Yhteensä	48,2	43,6		
		Kymenlaakso	Miehet	22,2	31,8	45,2
			Naiset	42,8	43,5	41,8
Yhteensä	31,9		37,1	43,6		
Palvelun saantia haittasi tietojen kysely useaan kertaan, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä	Koko maa	Yhteensä	37,2	37,1	42,3	
		Kymenlaakso	Miehet	39,6	38,3	55,3
			Naiset	60	55,7	63,4
Yhteensä	49,5		46,4	59,2		
	Koko maa	Yhteensä	51,2	48,2	56	

Yhdessä sovitut toimintamallit Kelan kanssa

Lähtötilanteessa selvitettiin, oliko yhteistoiminta-alueella sovittu syyskuussa 2020 Kelan kanssa yhteinen toimintamalli asiakasasioiden käsittelyä varten 1) toimeentulotuen ja muiden etuuksien, 2) Kelan palveluiden tai 3) sosiaalihuollon erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisen ja yhteistyön osalta. Seurantakyselyillä on selvitetty, onko koko hyvinvointialueen ja Kelan yhteinen toimintamalli asiakasasioiden käsittelyä varten kehitteillä tai käytössä. Vastaukset on kuvattu taulukossa 23. Sen mukaan kaikkiin edellä mainittuihin asiakasasioihin on käytössä yhteiset toimintamallit.

Taulukko 23. Hyvinvointialueen ja Kelan yhteiset toimintamallit asiakasasioiden käsittelyä varten

	9/2020	9/2021	9/2022	10/2023
Toimeentulotuki ja muut etuudet	sovittu	käytössä	käytössä	käytössä
Kelan palvelut (esim. kuntoutusohjaus ja -konsultointi)	sovittu	käytössä	käytössä	käytössä
Erytystä tukea tarvitsevien asiakkaiden tunnistaminen ja yhteistyö	sovittu	ei käytössä eikä kehitteillä	kehitteillä	käytössä

Oma-arviointi

Kymenlaakson oma-arvioinnin mukaan moniammatillinen tiimi ei pilottina onnistunut. Parhaat tulokset monialaisuuden osalta on saatu asiakasneuvonta- ja ohjauspalveluiden käynnistymisellä ja terveysasemien virtausmallin muutoksella. Nämä ovat lisänneet monialaista yhteistyötä huomattavasti niin palveluiden sisällä kuin muiden palveluiden kesken.

Sidosryhmäyhteistyössä painotetaan edelleen hyvinvointialueiden, kuntien ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä. Kunnat ja kolmas sektori ovat osallistettu mm. nuorten psykososiaalisten menetelmien käyttöönotossa sekä alueellisessa hyvinvointiyhteistyössä. Järjestöyhteistyö on linkitetty osaksi kaikkea käynnissä olevaa hoitopolkukehittämistä, joten hankkeen edetessä on mahdollisuus arvioida, miten ammatillaiset pystyvät hyödyntämään hankkeessa tehtyä sidosryhmäyhteistyötä.

Perheiden sosiaalityön tiimit on koulutettu systeemiseen työotteeseen ja systeemiset tiimit toimivat koko Kymenlaaksossa.